

Sygn. akt III AUa 1511/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2015 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba (spr.) SSA Aleksandra Urban
Protokolant:	sekr.sądowy Wioletta Blach

po rozpoznaniu w dniu 18 lutego 2015 r. w Gdańsku

sprawy T. Z.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji T. Z.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 28 maja 2014 r., sygn. akt IV U 1454/13

1. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu;
2. zasądza od pozwanego organu rentowego na rzecz wnioskodawcy kwotę 30 zł (trzydzieści 00,100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt III AUa 1511/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 czerwca 2013 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla T. Z. w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego, wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego od dnia 02 maja 2011 r. oraz określił należne składki za miesiąc maj 2011 roku w łącznej kwocie 3 zł.

Organ rentowy – powołując się na art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.) – wskazał, że T. Z. nie spełnił warunku złożenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników. Nadto, zgodnie z art. 5a ust. 10 ustawy o usr, za pozarolniczą działalność gospodarczą uważa

się pozarolniczą działalność gospodarczą prowadzoną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez osoby fizyczne na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. W toku postępowania wyjaśniającego z niemieckim organem ustalono natomiast, iż ubezpieczony uległ wypadkowi w swoim miejscu pracy, tj. złomowisko k/R.. Powyższe narusza również art. 6 ust. 1 ustawy o usr, stanowiącej, iż rolnikiem jest osoba pełnoletnia, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł T. Z. domagając się ustalenia, że w spornym okresie od dnia 02 maja 2011 r. podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników, w tym o przywrócenie terminu do złożenia informacji o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej w Niemczech i uzyskanych dochodach, a w przypadku nie uwzględnienia powyższego - o objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 01 marca 2013 r., tj. od zakończenia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Uzasadniając wniesione odwołanie ubezpieczony wyjaśnił, że od 2004 r. posiada przepisane od rodziców 2 ha ziemi i z tego tytułu, do chwili obecnej, opłaca składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Wielkość gospodarstwa nie pozwalała mu jednak na utrzymanie rodziny dlatego równocześnie prowadził działalność gospodarczą na terenie Niemiec (żona nie pracowała, syn uczył się do końca kwietnia 2013 r.). Równoległe z działalnością zajmował się gospodarstwem, środki z działalności pozwalały mu utrzymać rodzinę. Rozpoczynając prowadzenie działalności ubezpieczony informował organ niemiecki o polskim ubezpieczeniu rolniczym i z tego tytułu był zwolniony z opłacania składek. Jednocześnie w Polsce został poinformowany, iż nie musi zgłaszać tej informacji bo działalność nie jest prowadzona w kraju; jego tytuł do ubezpieczenia nie był nigdy kwestionowany do chwili wydania skarżonej decyzji. Jednocześnie ubezpieczony wskazał, iż w dniu 12 marca 2013 r., podczas prywatnej wizyty w Niemczech, w celu zakupu samochodu, uległ poważnemu wypadkowi i do chwili obecnej jest hospitalizowany bez pewności, iż odzyska pełną sprawność fizyczną.

Ubezpieczony uważał, że powinien być nieprzerwanie objęty ubezpieczeniem społecznym jako rolnik, bądź co najmniej od dnia 01 marca 2013 r., po zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. Zaznaczył, iż nie był świadomy, że należy w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej zgłosić ten fakt do KRUS, nie był świadomy, iż jest zobowiązany do złożenia jakiegokolwiek dokumentacji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. Podtrzymując argumentację faktyczną i prawną zawartą w skarżonej decyzji organ rentowy odwołał się nadto do art. 13 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz art. 14 ust. 8 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr (...) podnosząc, iż ubezpieczony od dnia 02 maja 2011 r. zamieszkuje i wykonuje „znaczną część pracy” na terenie Republiki Federalnej Niemiec, a zatem winien podlegać ustawodawstwu tego państwa. Organ rentowy zakwestionował również podane przez ubezpieczonego okoliczności wypadku z dnia 12 marca 2013 r., powołując się na dokumentację przekazaną z Kliniki (...), zgodnie z którą ubezpieczony miał wypadek w swoim miejscu pracy – „Pacjent pracował jako operator wózka widłowego i dnia 12.03.2013 r. spadł z wysokości ok 1 m z wózka w wyniku uogólnionego napadu padaczki.”

Wyrokiem z dnia 28 maja 2014 r. w sprawie IV U 1454/13 Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

Rodzice T. Z., I. i K. małż. Z., posiadali gospodarstwo rolne położone w O., gmina G. o obszarze 4.13.96 ha z domem mieszkalnym i zabudowaniami gospodarskimi.

Aktem notarialnym z dnia 18 maja 2004 r. rodzice ubezpieczonego dokonali podziału gospodarstwa, którego część darowali ubezpieczonemu i jego żonie W. Z. – działkę o powierzchni 2.33.96 ha. Z kolei drugą część – działkę o

powierzchni 1.80 ha wraz z domem mieszkalnym i zabudowaniami otrzymała siostra ubezpieczonego M. Z. (primo voto S.).

Z tytułu powyższego organ rentowy decyzją z dnia 02 czerwca 2004 r. stwierdził podleganie T. Z. jako rolnika ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 18 maja 2004 r. z mocy ustawy.

Decyzja zawierała pouczenie, iż rolnik – nie czekając na wezwanie – jest zobowiązany w ciągu 14 dni poinformować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności (pkt 1), a także możliwości pozostania w ubezpieczeniu społecznym rolników w przypadku podjęcia pozarolniczej działalności gospodarczej, warunkach i obowiązkach informacyjnych z tym związanych (pkt 2).

Ubezpieczony wraz z rodziną w tym okresie mieszkał w G., w mieszkaniu babci W. Z., nad którą jego żona sprawowała opiekę. Ubezpieczony nie pracował zawodowo, zajmując się prowadzeniem gospodarstwa rolnego oraz świadcząc pomoc w prowadzeniu gospodarstwa siostry. Siostra ubezpieczonego zamieszkiwała w domu rodzinnym wraz z rodzicami, na rzecz których ustanowiono służebność mieszkania i opiekę. Od 2010 r. pozostaje w związku małżeńskim. Zarówno ona jak i jej mąż, B. S., pracują zawodowo w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ubezpieczony samodzielnie uprawiał otrzymane grunty rolne wykonując wszystkie prace polowe. Siał rzepak bądź pszenicę, zamiennie co drugi rok. Korzystał przy tym ze sprzętu rolniczego (ciągnik, pług, brony, rozsiewacz nawozów, opryskiwacz, siewnik) pozostawionego we własności rodziców i przechowywanego na terenie rodzinnego gospodarstwa. Ubezpieczony dzielił wraz z siostrą koszty użytkowania sprzętu (paliwo). Odpowiadał również za jego naprawy i konserwacje. W okresie żniw korzystał nadto z wynajmowanego po sąsiedzku kombajnu. Ubezpieczony sporadycznie korzystał z pomocy żony, a w późniejszym okresie B. S., który był dopiero przyuczony przez ubezpieczonego do prowadzenia gospodarstwa rolnego. Prace przy prowadzeniu gospodarstwa wykonywał w zależności od potrzeb; wielkość gospodarstwa i rodzaj upraw nie wymagały jego codziennej obecności. Gospodarstwo przynosiło roczny dochód w wysokości 10-12 tysięcy zł. Ubezpieczony ponosił koszty jego utrzymania oraz pobierał dotacje unijne. Z gospodarstwa nie był w stanie utrzymać rodziny.

Celem poprawy sytuacji materialnej rodziny T. Z. w dniu 16 maja 2007 r. rozpoczął prowadzenie dodatkowej pozarolniczej działalności gospodarczej – Firma Handlowo-Usługowa, w ramach której zajmował się sprzedażą detaliczną części i akcesoriów samochodowych. Części ubezpieczony kupował w Niemczech od firm handlujących używanymi częściami, a następnie sprzedawał na lokalnym rynku. Siedziba działalności mieściła się w miejscu zamieszkania ubezpieczonego, zaś części były przechowywane w pomieszczeniach garażowych na terenie rodzinnego gospodarstwa rolnego.

Ubezpieczony już w dniu 16 maja 2007 r. poinformował organ rentowy o rozpoczęciu prowadzenia pozarolniczej działalności składając oświadczenie o chęci pozostania w rolniczym systemie ubezpieczeń społecznych.

Organ rentowy decyzją z dnia 21 maja 2007 r. stwierdził spełnienie przez ubezpieczonego warunków do dalszego podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników po podjęciu pozarolniczej działalności gospodarczej zgodnie z art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz określił stosowny obowiązek składkowy.

Decyzją z dnia 18 czerwca 2008 r. organ rentowy stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla T. Z. od dnia 01 lipca 2008 r. wobec nie złożenia przez ubezpieczonego w ustawowym terminie do dnia 31 maja zaświadczenia właściwego naczelnika urzędu skarbowego o wysokości należnego podatku za miniony rok z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej zgodnie z art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Decyzja zawierała informację, iż „Ubezpieczenie społeczne rolników ustaje od dnia, w którym rolnik lub domownik podjął pracę najemną lub działalność na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii.”

Ubezpieczony nie złożył odwołania od powyższej decyzji. Natomiast w dniu 18 lipca 2008 r. złożył zawiadomienie o zaprzestaniu wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej. Decyzją organu ewidencyjnego z dnia 10 lipca 2008 r. działalność ubezpieczonego została wykreślona z ewidencji działalności gospodarczej z dniem 30 czerwca 2008 r. Jednocześnie ubezpieczony złożył wniosek o ponownie objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników.

W konsekwencji organ rentowy decyzją z dnia 23 lipca 2008 r. stwierdził podleganie T. Z. ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 01 lipca 2007 r.

Decyzja zawierała pouczenie, iż rolnik – nie czekając na wezwanie – jest zobowiązany w ciągu 14 dni poinformować Kasę o okolicznościach mających wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności (pkt 1), a także możliwości pozostania w ubezpieczeniu społecznym rolników w przypadku podjęcia pozarolniczej działalności gospodarczej, warunkach i obowiązkach informacyjnych z tym związanych (pkt 2 i 3).

W toku prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w okresie 2007/2008 ubezpieczony nawiązał wiele kontaktów, w tym również na terenie Niemiec, m.in. z L. A. w A., z którego kupował sprzedawane w kraju części samochodowe. W 2011 r. uzyskał od pracującego tam wówczas znajomego S. K. informację, iż firma poszukuje osoby posiadającej kwalifikacje przy rozbiórce samochodów.

Ubezpieczony zdecydował się na podjęcie współpracy i w tym celu zarejestrował pozarolniczą działalność gospodarczą bezpośrednio na terytorium Niemiec, z siedzibą w A. (w miejscu prowadzenia działalności przez L. A.) i przedmiotem działalności w zakresie montażu i demontażu części pojazdów, importem i eksportem pojazdów i części pojazdów, handlu detalicznego pojazdami oraz częściami pojazdów i datą rozpoczęcia jej prowadzenia od dnia 02 maja 2011 r. Rejestrując działalność na terenie Niemiec do ewidencji wskazał swój adres zamieszkania tożsamy z siedzibą zakładu w A., B.. 26 – A.

Ubezpieczony tym razem nie zgłosił faktu rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w organie rentowym KRUS. Nadal opłacał składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Z tytułu prowadzonej działalności nie podlegał również ubezpieczeniom społecznym na terenie kraju rejestracji.

W zakresie ubezpieczenia zdrowotnego ubezpieczony regularnie wnioskował natomiast o wydanie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego podając we wnioskach o jej wydanie, iż wyjazdy mają charakter turystyczny.

W ramach prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej ubezpieczony zajmował się demontażem aut wyłącznie na złomowisku prowadzonym przez L. A. w A., który był jedynym kontrahentem ubezpieczonego, na podstawie bieżąco otrzymywanych ustnych zleceń. Pracę wykonywał z wykorzystaniem narzędzi należących do kontrahenta i częściowo własnych. Za wykonane prace ubezpieczony wystawiał rachunki, wysokość wynagrodzenia była uzależniona od ilości rozebranych samochodów. Nadto ubezpieczony odkupował niektóre ze zdemontowanych części samochodów, które przywoził do kraju i nieformalnie sprzedawał wśród znajomych bądź za pośrednictwem portali internetowych. Sprowadzane części przechowywał ponownie w pomieszczeniach garażowych na terenie gospodarstwa w O.. Element działalności prowadzonej w Polsce nie był nigdzie formalnie zgłoszony. Ubezpieczony nie rozliczał się z uzyskanych w ten sposób dochodów.

Jednocześnie ubezpieczony w dalszym ciągu prowadził działalność rolniczą w Polsce w dotychczasowym zakresie osobiście wykonując prace na gospodarstwie w O.. Ubezpieczony starał się dostosowywać terminy wyjazdów do Niemiec do prac polowych.

W dniu 12 marca 2013 r. będąc na terenie L. A. ubezpieczony spadł z wózka widłowego doznając urazu wielonarządowego, wypadnięcia dysku 6/7 – złamania ze zwłknięciem i niepełnym porażeniem poprzecznym pod C6, stłuczenia prawej dłoni, obrażeń głowy ze zderciem skóry oraz obustronnego obrażenia nerek. Ubezpieczony w stanie ciężkim został przewieziony do regionalnej Kliniki (...) w R., a następnie w dniu 19 marca 2013 r. do Kliniki (...) w

celu rehabilitacyjnego leczenia porażenia poprzecznego. Dodatkowo rozpoznano neurologiczne zaburzenia pęcherza i wypróżniania.

W piśmie Kliniki (...) z dnia 20 marca 2013 r. wskazano, iż „nasz pacjent, pan Z. T. (...) miał wypadek w swoim miejscu pracy (złomowisko k/R.). (...) Pacjent pracował jako operator wózka widłowego i dnia 12.03.2013 r. spadł z wysokości ok. 1 m z wózka w wyniku uogólnionego napadu padaczkowego.”

Ubezpieczony przez pierwsze tygodnie hospitalizacji pozostawał w ciężkim stanie zdrowia, przyjmował silne środki przeciwbólowe oraz miał utrudniony kontakt z otoczeniem. Z uwagi na porażenie czterokończynowe pozostawał w pełni niezdolny do wykonywania jakichkolwiek czynności.

Po wypadku do Niemiec przyjechała żona ubezpieczonego W. Z.. W dniu 28 marca 2013 r. W. Z., powołując się na pełnomocnictwo ubezpieczonego, złożyła w niemieckim organie ewidencyjnym wniosek o wyrejestrowania działalności gospodarczej T. Z.. Jako datę zaprzestania wykonania działalności wskazała dzień 01 marca 2013 r.

Pismem z dnia 17 maja 2013 r. Narodowy Fundusz Zdrowia zwrócił się do organu rentowego KRUS o ustalenie okresów podlegania T. Z. ubezpieczeniu społecznemu i zdrowotnemu rolników oraz ustawodawstwu polskiemu wskazując na wszczęte postępowanie w sprawie pokrycia kosztów leczenia w związku z wypadkiem na terenie Niemiec w dniu 12 marca 2013 r., przesyłając jednocześnie dokumentację w przedmiocie prowadzenia przez ubezpieczonego działalności gospodarczej na terenie Niemiec od dnia 02 maja 2011 r. i dokumentację szpitalną.

Na podstawie powyższego zawiadomienia organ rentowy KRUS wszczął postępowanie wyjaśniające, w efekcie którego wydał w dniu 21 czerwca 2013 r. skarżoną decyzję stwierdzając ustanie ubezpieczenia społecznego rolników dla T. Z. w zakresie ubezpieczenia emerytalno-rentowego, wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego od dnia 02 maja 2011 r. oraz określając należne składki za miesiąc maj 2011 r.

W konsekwencji również Narodowy Fundusz Zdrowia ustalił, iż ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu zdrowotnemu jako rolnik ostatnio do dnia 31 maja 2011 r.

Ubezpieczony był hospitalizowany na terenie Niemiec do sierpnia 2013 r. W tym czasie prace na gospodarstwie rolnym ubezpieczonego wykonywał jego teść oraz szwagier B. S.. Ubezpieczony przed wypadkiem wykonywał prace przy zasiewie. Rodzina ubezpieczonego wykonała natomiast prace przy zbiorach, jeszcze przed powrotem ubezpieczonego do kraju.

Po powrocie do kraju ubezpieczony poruszał się za pomocą wózka inwalidzkiego; nie był zdolny do osobistego wykonywania prac przy prowadzeniu gospodarstwa. Wymagane prace zostały wykonane przez rodzinę, pod nadzorem ubezpieczonego, który zachował uprawnienia zarządcze.

W dniu 19 sierpnia 2013 r. T. Z. złożył wniosek o ponownie objęcie ubezpieczeniem społecznym rolników załączając oświadczenie o nie posiadaniu innego tytułu do ubezpieczeń społecznych.

Początkowo organ rentowy postanowieniem z dnia 22 sierpnia 2013 r. zawiesił postępowanie w sprawie wskazując na toczące się postępowanie sądowe w przedmiocie podlegania przez ubezpieczonego ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Ostatecznie decyzją z dnia 23 października 2013 r. organ rentowy stwierdził podleganie T. Z. ubezpieczeniu społecznemu rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego i macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego od dnia 19 sierpnia 2013 r. oraz ustalił wysokość należności z tytułu składek.

Od dnia 25 września do dnia 06 listopada 2013 r. ubezpieczony był ponownie hospitalizowany na Oddziale (...) Ogólnoustrojowej Szpitala w G.. Wskazano na niedowład czterokończynowy, stan po urazie wielonarządowym, niecałkowite poprzeczne uszkodzenie rdzenia na poziomie C6/C7, stan po operacyjnym złamaniu w obrębie C6, pęcherz neurogeny, napady drgawek w wywiadzie.

Ubezpieczony do chwili obecnej nie powrócił do zdrowia, nadal porusza się na wózku inwalidzkim. Otrzymał uprawnienia rentowe.

Stan faktyczny sprawy Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dowodów z dokumentów przedłożonych przez strony w toku postępowania oraz zgromadzonych w załączonych aktach organu rentowego KRUS.

Sąd ten co do zasady dał wiarę dowodom z dokumentów uznając, że są: jasne, pełne, rzetelne, a nadto żadna ze stron skutecznie nie zakwestionowała ich autentyczności i mocy dowodowej. W szczególności za takowe nie uznał zeznań ubezpieczonego próbującego podważyć zapis w dokumentacji Kliniki (...) dotyczący okoliczności wypadku w dniu 12 marca 2013 r.

Zdaniem Sądu I instancji trudno bowiem przyjąć, iż informacje w tym przedmiocie zostały przez placówkę „wymyślane”. Sąd ten zważył, że ubezpieczony przyznał, iż do w/wym. kliniki trafił dopiero po kilku dniach z Kliniki (...) w R. i to zapewne ta placówka podejmująca pierwszą opiekę nad ubezpieczonym pozyskała przedmiotowe informacje, które musiały pochodzić od osób zgłaszających wypadek; w piśmie wskazano m.in. telefon kontaktowy do „kolegi z pracy”, co należy uznać za sugerowane źródło ich otrzymania. Ubezpieczony nie przedstawił dowodów podważających wiarygodność przedmiotowego dokumentu. Ubezpieczony w sposób wiarygodny nie podważył również daty złożenia wniosku o wyrejestrowanie działalności gospodarczej w dniu 28 marca 2013 r. Przedłożona na tą okoliczność dokumentacja w żaden sposób nie pozwala przyjąć, iż tego dnia miał miejsce jedynie odbiór zaświadczenia w tym przedmiocie, a wniosek faktycznie złożony został w dniu 01 marca 2013 r., która to okoliczność również w żaden sposób nie została wykazana.

Za jedynie częściowo wiarygodne Sąd Okręgowy uznał z kolei pismo L. A. z dnia 22 października 2013 r. Kontrahent ubezpieczonego wskazał mianowicie, iż współpraca z ubezpieczonym w ramach prowadzonej przez niego działalności gospodarczej miała miejsce w latach 2011 i 2012, co pozostaje w sprzeczności nawet z twierdzeniami samego ubezpieczonego, który wskazywał na współpracę do marca 2013 r. Sąd ten nie uznał również za wiarygodne oświadczenia w przedmiocie prywatnego charakteru pobytu ubezpieczonego na terenie firmy w marcu 2013 r., jako pozostającego w sprzeczności z ustalonym w tym zakresie stanem faktycznym.

Sąd I instancji odniósł się do treści w/w dokumentów (zapisu w dokumentacji medycznej i pismo L. A. z dnia 22 października 2013 r.) zaznaczając, że są one jedynie dowodem tego, że osoby podpisujące wymienione dokumenty złożyły oświadczenia określonej treści (art. 245 k.p.c.).

Ustalenia stanu faktycznego poczynił również na podstawie dowodu z przesłuchania ubezpieczonego oraz zeznań świadków K. Z. i B. S..

W ocenie tego Sądu zeznania B. S. należało uznać co do zasady za wiarygodne co do okoliczności prowadzenia działalności rolniczej. Świadek na podstawie osobistej wiedzy i obserwacji odniósł się przede wszystkim do prowadzenia przez ubezpieczonego działalności rolniczej, wykonywanych czynności i czasu pracy. Świadek wskazał też na datę powrotu wnioskodawcy do kraju, twierdząc: „Szwagier wrócił do Polski w sierpniu. Żniwa były przed powrotem” i zostały w całości przeprowadzone przez świadka i jego teścia, zaś „obecnie też szwagier decydował co ma być zasiane na jego polu. Zdecydował, że rzepak. Ja i teść sialiśmy rzepak na polu szwagra”, co znalazło również odzwierciedlenie w pozostałych zeznaniach. Świadek nie dysponował natomiast szczegółową wiedzą na temat prowadzonej przez ubezpieczonego działalności gospodarczej na terenie Niemiec wskazując jedynie, iż „jechał do Niemiec na tydzień, półtora i trzy tygodnie był w domu”, oceniając przy tym, iż „Jeździł do Niemiec do chwili wypadku”. Nie miał również wiedzy w przedmiocie wypadku z dnia 12 marca 2013 r.

Sąd Okręgowy nie dał wiary zeznaniom świadka w części dotyczącej częstotliwości wyjazdów wnioskodawcy do Niemiec i długości jego pobytów, gdyż w zeznaniach tych widoczna była chęć marginalizowania prowadzonej przez wnioskodawcę za granicą działalności, podczas gdy to ta działalność zapewne stanowiła główne źródło utrzymania

rodziny wnioskodawcy. T. Z. już w odwołaniu wskazywał, że z gospodarstwa nie był w stanie się utrzymać i dlatego rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej.

Za ogólnie wiarygodne Sąd ten uznał również zeznania K. Z.. Stwierdził, że świadek odniósł się zarówno do prowadzenia przez ubezpieczonego działalności rolniczej jak i działalności gospodarczej na terenie Niemiec, jej przedmiotu i sposobu wykonywania przyznając, iż „tata jeździł jak otrzymywał zlecenia, jak było więcej pracy”. Odnosząc się natomiast do kwestii zakończenia działalności świadek wskazał, iż ubezpieczony postanowił zamknąć działalność w Niemczech bo nie przynosiła już dochodów i chciał rozwijać działalność rolniczą w kraju, przy czym nie potrafił wskazać, na czym miało to polegać, a nadto, iż „pod koniec lutego 2013 r. pojechał zamknąć działalność i jeszcze po jakiejś części. Po tym jak wyrejestrował działalność postanowił wrócić jeszcze raz po samochód”, co pozostawało w sprzeczności z powyżej omówioną dokumentacją.

W tym kontekście Sąd I instancji zauważył, iż K. Z. nie dysponował własną wiedzą w tym przedmiocie, nigdy nie był na terenie Niemiec, zaś wiedzę w omawianych kwestiach uzyskiwał od ubezpieczonego, którego zeznań w tym zakresie Sąd ten również nie uznał za wiarygodne.

Sąd Okręgowy nie miał z kolei podstaw do kwestionowania zeznań K. Z. na okoliczność stanu zdrowia ubezpieczonego po wypadku i długotrwałej rehabilitacji, oraz prowadzenia w tym okresie gospodarstwa rolnego przez krewnych – „podczas choroby taty gospodarstwem zajmował się dziadek i wujek, obsiewali i zbierali”; wykonali też prace po zbiorach przy orce, co znajdowało potwierdzenie w pozostałych zeznaniach i dokumentacji lekarskiej.

Analogicznie Sąd ten ocenił zeznania ubezpieczonego uznając je za wiarygodne jedynie w zakresie zgodnym z ustalonym w sprawie stanem faktycznym. Za niewiarygodne uznał natomiast zeznania ubezpieczonego na okoliczność zgłoszenia wyrejestrowania działalności gospodarczej w Niemczech już podczas pobytu na koniec lutego 2013 r., co nie zostało wykazane żadną dokumentacją. Zwrócił uwagę, iż ubezpieczony legitymował się wiedzą, iż w Niemczech można dokonać wyrejestrowania z datą wsteczną, a nadto podkreślał, iż – w przeciwieństwie do Polski – sprawy związane z ewidencją działalności gospodarczej załatwiane są „od ręki”. Powyższe zaś przeczy tłumaczeniom ubezpieczonego, iż dokumentu o wyrejestrowaniu nie mógł odebrać w dniu jego wskazywanego zgłoszenia (01 marca 2013 roku), co zrobiła dopiero żona już po wypadku. Nadto gdyby ubezpieczony faktycznie wyrejestrował działalność w dacie 01 marca 2013 r. nie musiałby pozyskiwać wiedzy, iż takie wyrejestrowanie jest możliwe z datą wsteczną, albowiem nie byłaby mu ona potrzebna.

W konsekwencji Sąd I instancji uznał, że w dniu 12 marca 2013 r. ubezpieczony był nadal działaczem gospodarczym, a zatem zapis w dokumentacji medycznej, iż w dniu 12 marca 2013 r. przebywał w miejscu pracy koresponduje z faktem dokonania wyrejestrowania tej działalności dopiero w dniu 28 marca 2013 r. W tej sytuacji złożone w tym zakresie przeciwne zeznania wnioskodawcy i jego syna uznał za niewiarygodne. Sąd ten nie dał wiary zeznaniom ubezpieczonego i jego syna także w części, w jakiej starali się marginalizować zakres działalności gospodarczej wnioskodawcy na terenie Niemiec z tych samych powodów, z jakich nie dał wiary w tym zakresie zeznaniom B. S..

W zaskarżonej decyzji z dnia 21 czerwca 2013 r. organ rentowy stwierdzając ustanie dla T. Z. ubezpieczenia społecznego rolników powoływał się na okoliczność braku powiadomienia organu rentowego o rozpoczęciu wykonywania działalności gospodarczej oraz utraty statusu rolnika wobec zamieszkania i prowadzenia działalności pozarolniczej na terenie Niemiec. Dodatkowo w odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wskazywał na podleganie przez wnioskodawcę ustawodawstwu niemieckiemu wobec zamieszkiwania i wykonywania znacznej części działalności na terenie Republiki Federalnej Niemiec.

Zdaniem Sądu Okręgowego, wbrew twierdzeniom organu rentowego, w niniejszej sprawie nie doszło do naruszenia art. 6 pkt 1 ustawy z 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.). Przepis ten, zawierający ustawową definicję rolnika, określa iż za rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy

producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia.

W ocenie tego Sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy nakazywał przyjąć, iż również w okresie prowadzenia spornej działalności gospodarczej ubezpieczony w dalszym ciągu osobiście prowadził działalność rolniczą, wykonując wszystkie czynności konieczne do jego prawidłowego funkcjonowania, ponosił koszty jego utrzymania i pobierał pożytki. Ubezpieczony niewątpliwie w okresach wykonywania prac polowych zamieszkiwał na terenie kraju; przepis art. 6 pkt 1 nie wymaga przy tym aby było to jedyne miejsce zamieszkania, zaś prowadzoną działalność gospodarczą starał się czasowo dostosować do kalendarza prac rolnych. Organ rentowy nie zakwestionował tych okoliczności.

Z drugiej strony Sąd I instancji podkreślił, że osobiste wykonywanie prac w gospodarstwie rolnym nie jest jedynym wyznacznikiem jego prowadzenia. Jak jednolicie przyjmuje się bowiem w orzecznictwie "prowadzenie działalności rolniczej" nie musi polegać na wykonywaniu pracy fizycznej. Możliwe jest jej prowadzenie polegające na samym zarządzaniu gospodarstwem (por. wyrok S.A. w Poznaniu z dnia 06 listopada 2013 r., III AUa 487/13).

Sąd ten stwierdził, że ubezpieczony niewątpliwie po dniu 02 maja 2011 r. wszystkie uprawnienia w tym zakresie zachował, zaś fakt, iż w okresach pracy na terenie Niemiec, nie prowadził osobiście prac na gospodarstwie nie przekreśla jego faktycznego prowadzenia. W tym kontekście zauważył również, iż organ rentowy decyzją z dnia 23 października 2013 r. ponownie stwierdził podleganie T. Z. ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 19 sierpnia 2013 r., tj. w okresie, w którym z uwagi na stan zdrowia ubezpieczony bezsprzecznie nie wykonywał osobistej pracy na rzecz własnego gospodarstwa rolnego, a zatem przyjąć należało, iż organ rentowy uznał funkcje zarządcze za wystarczające dla spełnienia przez ubezpieczonego statusu rolnika. Tym bardziej w uprzednim okresie, przed wypadkiem z dnia 12 marca 2013 r., kiedy ubezpieczony faktycznie wykonywał prace w gospodarstwie rolnym, status rolnika w świetle art. 6 pkt 1 ustawy także został spełniony.

Sąd Okręgowy wskazał, że powyższe ustalenie nie daje jednak podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji.

W pierwszej kolejności Sąd ten odniósł się jednak do podnoszonej przez organ rentowy kwestii właściwego ustawodawstwa, jako że wnioskodawca prowadził działalność na terenie dwóch państw (działalność rolniczą w Polsce i za granicą działalność gospodarczą).

Podjęcie przez rolnika, prowadzącego w Polsce działalność rolniczą, prowadzenia działalności pozarolniczej poza granicami kraju – w innym państwie na terytorium Wspólnot Europejskich zmusza do oceny, jakie ustawodawstwo będzie miało zastosowanie w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym. W warunkach członkostwa w Unii Europejskiej Polska jest zobowiązana do przestrzegania zasad koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego, zapisanych w rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady (WE):

- nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE. L. 2004. 166. 1),

- nr (...) z dnia 16 września 2009 r. dotyczącym wykonywania rozporządzenia (WE) - nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE. L. 2009. 284. 1).

Sąd I instancji zaznaczył, że w myśl przepisów wspólnotowych rolnik jest zaliczany do osób „pracujących na własny rachunek”.

Zgodnie z zasadą ogólną osoby, co do których ma zastosowanie rozporządzenie nr (...), podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 ust. 1 tego rozporządzenia). Co do zasady czynnikiem decydującym o zastosowaniu właściwego ustawodawstwa w stosunku do osób aktywnych zawodowo jest miejsce wykonywania pracy. W myśl art. 11 ust. 3a rozporządzenia nr (...) osoba wykonująca w Państwie członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

Od powyższej zasady istnieją wyjątki, dotyczące m in. wykonywania pracy na własny rachunek w dwóch lub więcej państwach członkowskich.

Wnioskodawca na terenie Niemiec podjął działalność nie związaną z branżą rolniczą. Jeżeli praca podejmowana za granicą przez osobę prowadzącą w Polsce działalność na własny rachunek (w tym rolniczą) nie ma podobnego charakteru to ustalenie właściwego ustawodawstwa powinno nastąpić na podstawie art. 13 ust. 2a lub ust. 2b rozporządzenia nr (...).

Zgodnie z art. 13 ust. 2 wskazanego rozporządzenia osoba, która normalnie wykonuje pracę na własny rachunek w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich podlega:

a) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub

b) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w którym wykonuje ona znaczną część swojej pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego w przypadku wnioskodawcy brak podstaw do zastosowania ustawodawstwa polskiego według reguły z art. 13 ust. 2a, gdyż wnioskodawca nie przedłożył żadnych dowodów dla możliwości porównania rozmiaru działalności wykonywanej w Polsce i na terenie Niemiec. Natomiast w świetle zebranego materiału dowodowego, w ocenie tego Sądu, nie sposób przyjąć, aby działalność rolnicza stanowiła „znaczną część działalności” w sytuacji, gdy z zeznań wnioskodawcy – a także z samej treści odwołania - wynikało, że podjęcie działalności pozarolniczej (na terenie Niemiec) było konieczne dla utrzymania jego rodziny. W odwołaniu wnioskodawca wprost wskazywał, że z gospodarstwa nie jest w stanie utrzymać rodziny, a w czasie zeznań – że roczny dochód z gospodarstwa wahał się w granicach jedynie 10-12 tysięcy złotych. Zdaniem organu rentowego przepis ten winien stanowić podstawę do stosowania wobec wnioskodawcy prawa niemieckiego ze względu na zamieszkiwanie i wykonywanie znacznej części swojej działalności na terenie Niemiec.

Mając na uwadze jednak tymczasowy charakter lokalu, w którym zamieszkiwał ubezpieczony na terenie Niemiec (w baraku na terenie złomowiska) oraz brak zamiaru stałego zamieszkania, przyjazdy do Polski w celu prowadzenia działalności rolniczej Sąd I instancji uznał, że nie można przyjąć, iż wnioskodawca miał miejsce zamieszkania na terenie Niemiec w rozumieniu wskazanych wyżej rozporządzeń nr (...) i nr (...).

Sąd ten wskazał, że w tej sytuacji do ubezpieczonego winno mieć zastosowanie ustawodawstwo niemieckie - na podstawie art. 13 ust. 2 b - jako że w okresie od dnia 02 maja 2011 r. na terenie Niemiec znajdowało się „centrum zainteresowania” dla jego działalności. Zaznaczył bowiem, że działalność pozarolnicza prowadzona była tylko na terenie Niemiec - sprowadzała się do świadczenia usług w zakresie demontażu pojazdów na rzecz jednego tylko niemieckiego kontrahenta. Na czas wykonywania tej pracy ubezpieczony miał możliwość zamieszkiwania i zamieszkiwał na terenie Niemiec. Taki zresztą adres zamieszkania wskazywał w zgłoszeniu działalności do ewidencji prowadzonej przez organ niemiecki. Z kolei rodzaj i rozmiar produkcji rolniczej w Polsce (uprawa rzepaku lub pszenicy na obszarze nieco ponad 2 hektary) nie wymagał jego częstej obecności w kraju. Ponadto o rozmiarze prowadzonej na terenie Niemiec działalności świadczy również to, że po jej zlikwidowaniu wnioskodawca - jak zaznaczył także w odwołaniu z dnia 04 lipca 2013r. - pozostawał na utrzymaniu syna, który w tym czasie był jedynym żywicielem rodziny i w tym celu przerwał edukację i podjął pracę.

W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że prawidłowe było wyłączenie wnioskodawcy z ubezpieczenia społecznego rolników w spornym okresie ze względu na podleganie ustawodawstwu państwa właściwego dla prowadzonej działalności pozarolniczej.

W celu ustalenia właściwego ustawodawstwa wnioskodawca winien w terminie 14 dni od podjęcia działalności na terenie Niemiec powiadomić organ rentowy celem przeprowadzenia procedury określonej w art. 16 rozporządzenia nr (...) celem ustalenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do wnioskodawcy.

Sąd ten stwierdził, że decyzja o wyłączeniu wnioskodawcy z systemu rolniczego była prawidłowa także ze względu na brak powiadomienia organu rentowego o rozpoczęciu prowadzenia działalności pozarolniczej (na terenie Niemiec) i oświadczenia o kontynuowaniu ubezpieczenia społecznego rolników.

Wywodził dalej, że mimo dalszego faktycznego prowadzenia gospodarstwa rolnego, przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej w Niemczech, którą pod względem możliwości skorzystania z przywileju kontynuacji ubezpieczenia społecznego rolników należało ocenić analogicznie jak działalność prowadzoną na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, ubezpieczony skarżoną decyzją z dnia 21 czerwca 2013 r. został słusznie wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 02 maja 2011 r.

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny jeżeli ten rolnik nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo nie ma ustalonego prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.

Stosownie natomiast do art. 16 ust. 1 pkt 1 w/wym. ustawy ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu podlega z mocy ustawy rolnik, którego gospodarstwo obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego lub dział specjalny. Przepisów ust. 1 nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych (art. 16 ust 3 ustawy).

Poprzez inne ubezpieczenie społeczne rozumie się – zgodnie z definicją zawartą w art. 6 pkt 12 ustawy – obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne i rentowe określone w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych lub zaopatrzenie emerytalne określone w odrębnych przepisach, natomiast osobą podlegającą innemu ubezpieczeniu społecznemu – w myśl art. 6 pkt 13 ustawy – jest osoba podlegająca obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych lub objęta przepisami o zaopatrzeniu emerytalnym.

Powyzsza zasada wyłączenia ubezpieczenia rolniczego w przypadku posiadania innego tytułu do ubezpieczeń nie ma charakteru bezwzględno. Mianowicie ustawa – w art. 5a ust. 1 – zezwala, aby rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy nieprzerwanie przez co najmniej 3 lata, a który rozpoczął prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej lub rozpoczął współpracę przy prowadzeniu tej działalności, podlegał nadal temu ubezpieczeniu w okresie prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności, jeżeli spełni jednocześnie następujące warunki:

- 1) złoży w Kasie oświadczenie o kontynuowaniu tego ubezpieczenia w terminie 14 dni od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności;
- 2) jednocześnie nadal prowadzi działalność rolniczą lub stale pracuje w gospodarstwie rolnym, obejmującym obszar użytków rolnych powyżej 1 ha przeliczeniowego, lub w dziale specjalnym;
- 3) nie jest pracownikiem i nie pozostaje w stosunku służbowym;
- 4) nie ma ustalonego prawa do emerytury lub renty albo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych;
- 5) kwota należnego podatku dochodowego za poprzedni rok podatkowy od przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej nie przekracza kwoty 2.528 zł, przy czym kwota ta, zwana "roczną kwotą graniczną", podlega corocznej waloryzacji wskaźnikiem cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, określonym w ustawie budżetowej za rok,

którego kwota dotyczy, ustawie o prowizorium budżetowym lub ich projektach, jeżeli odpowiednie ustawy nie zostały uchwalone (ust. 8).

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników zawiera przy tym własną definicję pozarolniczej działalności gospodarczej określoną w art. 5a ust. 10, zgodnie z którą za pozarolniczą działalność gospodarczą uważa się pozarolniczą działalność gospodarczą prowadzoną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez osoby fizyczne na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, z wyłączeniem wspólników spółek prawa handlowego oraz osób prowadzących działalność w zakresie wolnego zawodu:

1) w rozumieniu przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne;

2) z której przychody są przychodami z działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Przepis w powyższym brzmieniu obowiązuje od dnia 24 sierpnia 2005 r. zmieniony przez art. 2 ustawy z dnia 01 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 150, poz. 1248). Uprzednio art. 5a ust. 10 określił, iż za pozarolniczą działalność gospodarczą, o której mowa w ust. 1, uważa się pozarolniczą działalność gospodarczą prowadzoną na podstawie przepisów o działalności gospodarczej (od dnia 02 maja 2004 r. zgodnie ze zmianą nadaną ustawą z dnia 02 kwietnia 2004 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz o zmianie niektórych innych ustaw). Natomiast w swoim pierwotnym brzmieniu, obowiązującym do dnia 01 maja 2004 r., cały przepis art. 5a stanowił, iż rolnik lub domownik, który podlegając ubezpieczeniu w pełnym zakresie z mocy ustawy, nieprzerwanie co najmniej 1 rok, podejmuje pozarolniczą działalność gospodarczą nie będąc pracownikiem i nie pozostając w stosunku służbowym, podlega nadal temu ubezpieczeniu. Rolnik lub domownik może podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu wówczas, gdy złoży Zakładowi lub Kasie oświadczenie, że chce podlegać innemu ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej, o ile spełnia w tym zakresie warunki określone w odrębnych przepisach.

Obrany kierunek kształtowania omawianej regulacji – zakresu „pazarolniczej działalności gospodarczej” – nie został przez ustawodawcę wyjaśniony; uzasadnienie do zmiany dokonanej ustawą z dnia 01 lipca 2005 r. nie wypowiada się w tym przedmiocie odnosząc się do ogólnej idei „uszczelniania” systemu i przeznaczenia wprowadzonego art. 5a wyjątku jako mającego obejmować jedynie tych rolników, dla których pozarolnicza działalność gospodarcza ma jedynie charakter uboczny w stosunku do pierwszoplanowego prowadzenia działalności rolniczej. Dokonane zmiany, idące w kierunku niewątpliwego zawężenia kręgu rolników uprawnionych do skorzystania z tej możliwości, należało poddać jednakże negatywnej ocenie z punktu widzenia obowiązujących Polskę standardów prawa wspólnotowego, co tym bardziej nie znajduje uzasadnienia zważywszy, iż zmiany te zostały wprowadzone już po przystąpieniu do Unii Europejskiej. Ograniczenie prawa osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników do pozostania w tym ubezpieczeniu w przypadku rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (po spełnieniu dodatkowych wymogów wskazanych w art. 5a ust. 1) tylko na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wprowadza nieuprawnioną dysproporcję w stosunku do spełniających tożsame wymogi podstawowe rolników podejmujących się prowadzenia działalności gospodarczej na terenie innego państwa UE.

Przeciwko takiemu przyjęciu, jeszcze w uprzednim stanie prawnym słusznie przeciwstawił się Sąd Apelacyjny w Białymstoku podnosząc w wyroku z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie III AUa 370/06, iż „art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników (łącznie z ust. 10 tego artykułu) w kontekście przepisów art. 43 (dawnego 52) Traktatu podpisanego w Rzymie dnia 25 III 1957 r. ustanawiającego Europejską Wspólnotę Gospodarczą (Dz. U. 04.90.864/2 ze zm.) i zasad prawa wspólnot europejskich powinien być interpretowany w ten sposób, że rolnicy podejmujący pozarolniczą działalność gospodarczą opodatkowaną w polskim urzędzie podatkowym w formie zryczałtowanego podatku dochodowego - w przypadku rozszerzenia takiej działalności na kraj należący do UE - nie tracą prawa do dalszego podlegania rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu w Polsce aż do dnia utraty uprawnień do zryczałtowanego podatku dochodowego lub po upływie roku, za który należy zryczałtowany podatek dochodowy

przekroczy graniczną kwotę wymienioną w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Rolnicy tacy nie mogą być gorzej traktowani od osób, które wykonują działalność gospodarczą tylko na obszarze jednego państwa wspólnoty. Byłaby to forma dyskryminacji z uwagi na miejsce wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej.”

Zajmując powyższe stanowisko Sąd Apelacyjny w Białymstoku zwrócił uwagę, że artykuł 43 (dawny 52) tego Traktatu (Dz.U.04.90.864/2 ze zm.) stanowi, iż - ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego Państwa Członkowskiego na terytorium innego Państwa Członkowskiego są zakazane w ramach poniższych postanowień. Zakaz ten obejmuje również ograniczenia w tworzeniu agencji, oddziałów lub filii przez obywateli danego Państwa Członkowskiego, ustanowionych na terytorium innego Państwa Członkowskiego. Z zastrzeżeniem postanowień rozdziału dotyczącego kapitału, swoboda przedsiębiorczości obejmuje podejmowanie i wykonywanie działalności prowadzonej na własny rachunek, jak również zakładanie i zarządzanie przedsiębiorstwami, a zwłaszcza spółkami w rozumieniu artykułu 48 akapit drugi, na warunkach określonych przez ustawodawstwo Państwa przyjmującego dla własnych obywateli.

Prawo do przedsiębiorczości i prawo do świadczenia usług zostały również uznane przez Europejski Trybunał Sprawiedliwości za podstawowe swobody gospodarcze. Związane z nimi reguły muszą być przestrzegane przez władze państwowe i samorządowe wszystkich szczebli. W tym zakresie Sąd Apelacyjny odwołał się do wyroku Europejskiego Trybunał Sprawiedliwości z dnia 19 marca 2002 r. w sprawie C-393/99 (...) v. (...)i inni (LEX nr 112003), w którym wyrażono pogląd, iż celem art. 48, 51 i 52 Traktatu (obecnie, art. 39, 44 i 43 TWE) jest ułatwienie wykonywania obywatelom Wspólnoty działalności zawodowej wszelkiego rodzaju na terenie całej Wspólnoty oraz wykluczenie ustawodawstwa krajowego, które mogłoby stawiać obywateli w niekorzystnej sytuacji, gdyby chcieli rozszerzyć swą działalność poza terytorium jednego Państwa Członkowskiego. Co do zasady jakakolwiek niekorzyść w porównaniu z sytuacją pracownika, który wykonuje całą swą działalność w jednym Państwie Członkowskim, wynikająca z rozszerzenia bądź przeniesienia jego działalności do jednego lub więcej Państw Członkowskich oraz z podlegania dodatkowemu (tzn. nowemu) ustawodawstwu dotyczącemu zabezpieczenia społecznego, nie jest sprzeczna z art. 48 i 52 Traktatu, jeżeli ustawodawstwo to nie stawia tego pracownika w niekorzystnej sytuacji w porównaniu z tymi, którzy wykonują całą swą działalność w Państwie Członkowskim, w którym ma ono zastosowanie, bądź w porównaniu z tymi, którzy już mu podlegają, oraz jeśli nie skutkuje ono po prostu opłacaniem składek na zabezpieczenie społeczne, w zamian za które nie przysługują żadne świadczenia.

Orzeczenie to, odnoszące się do pracowników, w kwestii interpretacji art. 52 Traktatu należy odnieść również do osób prowadzących działalność gospodarczą, które podejmując działalność na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej - nie mogą być gorzej traktowane od osób, które wykonują działalność gospodarczą tylko na obszarze jednego państwa wspólnoty. Byłaby to forma dyskryminacji z uwagi na miejsce wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy w pełni podzielił powyższe stanowisko uznając omawiane ograniczenie wprowadzone art. 5a ust. 10 ustawy w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą z dnia 01 lipca 2005 r. jako nie spełniające powyższych wymogów, za sprzeczne z nadrzędnymi zasadami swobody działalności zawodowej (w tym gospodarczej) na terenie UE, w konsekwencji przyjmując, iż miejsce prowadzenia działalności gospodarczej samo w sobie nie wyklucza możliwości skorzystania przez ubezpieczonego z uprawnienia przewidzianego w art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Mimo bowiem dalszego faktycznego prowadzenia gospodarstwa rolnego, przy jednoczesnym prowadzeniu pozarolniczej działalności gospodarczej w Niemczech, którą pod względem możliwości skorzystania z przywileju kontynuacji ubezpieczenia społecznego rolników należało ocenić analogicznie jak działalność prowadzoną na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, ocenić należało, iż ubezpieczony skarżoną decyzją z dnia 21 czerwca 2013 r. został słusznie wyłączony z ubezpieczenia społecznego rolników od dnia 02 maja 2011 r.

W sprawie bezspornym było bowiem, iż ubezpieczony w terminie przewidzianym w art. 5a ust. 1 pkt 1 ustawy nie złożył oświadczenia o kontynuowaniu tego ubezpieczenia. Niezachowanie tego terminu jest natomiast – w świetle art. 5a

ust. 5 ustawy – równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy prowadzeniu tej działalności.

Sąd I instancji nie przyjął za uzasadnione tłumaczeń ubezpieczonego, że o powinności takiego zgłoszenia nie wiedział. Po pierwsze Sąd ten zauważył, że ubezpieczony już raz uprzednio prowadził działalność gospodarczą (w latach 2007-2008) i wówczas w ustawowym terminie złożył przedmiotowe oświadczenie o kontynuacji ubezpieczenia społecznego rolników; miał zatem wiedzę i praktykę w tym zakresie. Z drugiej strony informacja o powinnościach rolnika rozpoczynającego prowadzenie działalności gospodarczej stanowiły załącznik do otrzymywanych przez ubezpieczonego decyzji (z dnia 23 lipca 2004 r. i z dnia 23 lipca 2008 r.), a nadto zawierały one pouczenie, iż obowiązek informacyjny dotyczy każdej okoliczności mającej wpływ na podleganie ubezpieczeniu i o zmianach tych okoliczności (pkt 1). Ubezpieczony prawidłowo wywiązując się z tego obowiązku, nawet nie mając pewności, czy dotyczy on sytuacji rozpoczęcia prowadzenia działalności w innym kraju UE i tak – zgodnie z punktem 1 pouczenia – winien o fakcie tym poinformować organ rentowy. Ubezpieczony nie wykazał, iż obowiązku takiego dopełnił wskazując jedynie lakonicznie, iż „dowiadywał się, czy w takiej sytuacji mam podejmować jakieś kroki”, co nie znajduje jednakże odzwierciedlenia w aktach organu rentowego i w ocenie Sądu Okręgowego nie jest twierdzeniem wiarygodnym.

Po pierwsze Sąd ten zwrócił uwagę, iż w pouczeniu decyzji z dnia 18 czerwca 2008 r. zawarto informację, iż „Ubezpieczenie społeczne rolników ustaje od dnia, w którym rolnik lub domownik podjął pracę najemną lub działalność na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub Szwajcarii”, co było dla ubezpieczonego jednoznaczną informacją, iż jeżeli zgłosi fakt podjęcia takiej działalności zostanie wyłączony z ubezpieczenia. Z drugiej strony ubezpieczony przez cały okres prowadzenia działalności gospodarczej w Niemczech ubiegając się o Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego podawał we wnioskach o jej wydanie, iż wyjazdy mają charakter turystyczny. Gdyby ubezpieczony faktycznie upewnił się, iż prowadzenie działalności gospodarczej w Niemczech nie spowoduje jego wyłączenia z krajowego ubezpieczenia społecznego rolników nie miałby podstaw do podawania sprzecznego z prawdą oświadczenia przed NFZ.

Powyższe okoliczności, w ocenie Sądu I instancji, nakazują natomiast przyjęcie, iż ubezpieczony nie zgłosił organowi rentowemu KRUS faktu rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej z dniem 02 maja 2011 r., a niezgłoszenie to było świadome.

W tej sytuacji Sąd ten uznał, że nie ma również podstaw do pozytywnego rozpoznania wniosku ubezpieczonego o przywrócenie terminu do złożenia przedmiotowego oświadczenia.

Przepis art. 5a ust. 7 ustawy przewiduje wprawdzie, iż terminy określone w ust. 1 pkt 1 i ust. 4 mogą zostać przywrócone na wniosek zainteresowanego rolnika lub domownika, pod warunkiem jednakże, iż rolnik lub domownik udowodni, że niezachowanie terminu nastąpiło wskutek zdarzeń losowych. Zdarzenie losowe to zdarzenie nieprzewidziane i nieuchronne, które uniemożliwiło stronie dopełnienie w terminie czynności. Chodzi o każdy przypadek siły wyższej, zachodzący w sposób nieprzewidywalny i nieuchronny, a także o inne zdarzenia "przypadkowe" (por. wyrok S.A. w Białymstoku z dnia 04 kwietnia 2013 r., III AUa 977/12).

Zdarzeniem takim niewątpliwie nie jest natomiast świadome niepoinformowanie organu rentowego o rozpoczęciu prowadzenia działalności gospodarczej podyktowane obawą przed utratą prawa do tego ubezpieczenia. Ubezpieczony postępując w ten sposób, zaprzepaścił szansę wyjaśnienia swojej sytuacji ubezpieczeniowej w czasie właściwym, które mimo przewidywalnej – w świetle powołanego pouczenia do decyzji z dnia 18 lipca 2008 r. – negatywnej decyzji organu rentowego otwierało natychmiastową drogę do wszczęcia sądowego postępowania odwoławczego, przy wypełnieniu przez ubezpieczonego podstawowych przesłanek art. 5a ust. 1 ustawy. Odmienne, bezsprzecznie nieuczciwe postępowanie ubezpieczonego, zaprzepaściło tą możliwość, zobowiązując Sąd do ostatecznego podzielenia stanowiska organu rentowego zawartego w skarżonej decyzji z dnia 21 czerwca 2013 r., mimo jej oparcia na odmiennych podstawach prawnych.

Sąd Okręgowy nie znalazł również podstaw do uwzględnienia odwołania ubezpieczonego w zakresie objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 01 marca 2013 r. Sąd ten stwierdził, że przeprowadzone w sprawie

postępowanie dowodowe wykazało bowiem jednoznacznie, iż w powyższej dacie ubezpieczony nadal prowadził działalność gospodarczą w Niemczech, zarówno pod względem formalnym jak i faktycznym. Ubezpieczony nie wykazał, iż dokonał wyrejestrowania działalności gospodarczej przed dniem 28 marca 2013 r., która to data została wskazana w urzędowej i autentycznej dokumentacji niemieckiego organu ewidencyjnego – zgłoszeniu wyrejestrowania prowadzenia działalności. Przedmiotowy dokument wyraźnie rozróżnia natomiast datę zgłoszenia wyrejestrowania (złożenia wniosku) od daty zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej, którą – jak przyznał sam ubezpieczony – może być data wcześniejsza. Okoliczność ta była już powyższej szczegółowo analizowana w kontekście oceny materiału dowodowego. Ubezpieczony nie przedłożył natomiast żadnego dowodu pozwalającego na dokonanie odmiennych ustaleń.

W tym kontekście Sąd I instancji podkreślił, że niewątpliwie obiektywna trudność w zdobyciu materiału dowodowego, na którą wskazywał pełnomocnik ubezpieczonego, nie zwalnia strony z wykazania powoływanych okoliczności (art. 6 k.c.). Sąd ten wielokrotnie przy tym dostosowywał przebieg postępowania dowodowego do żądań odwołującego w zakresie długości terminów na dostarczenie dokumentacji mającej wykazać powyższe okoliczności, która ostatecznie nie została przedłożona, jak również strona odwołująca cofnęła dalsze wnioski dowodowe w zakresie przesłuchania początkowo wskazanych świadków. Tak przybrana postawa procesowa nie może być natomiast zastępowana działaniem sądu z urzędu, który jest zobowiązany do pomocy stronom postępowania z wykorzystaniem środków technicznych i proceduralnych przyznanych ustawowo (przesłuchanie w drodze pomocy prawnej, możliwość zwrócenia się o dokumentację) jednakże nie w przypadku gdy strona, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, nie wykazuje inicjatywy dowodowej w tym kierunku, co naruszałoby zasadę kontrydiktoryjności.

Z drugiej strony, poza wskazaną dokumentacją urzędową, za prowadzeniem przez ubezpieczonego działalności gospodarczej po dniu 01 marca 2013 r. przemawia także dokumentacja Kliniki (...) z dnia 20 marca 2013 r., w której wskazano, iż „nasz pacjent, pan Z. T. (...) miał wypadek w swoim miejscu pracy (złomowisko k/R.)”, co również zostało już omówione i także nie zostało skutecznie podważone przez ubezpieczonego. Sąd Okręgowy zwrócił również uwagę na zeznania B. S., który wskazał, iż ubezpieczony „jeździł do Niemiec do chwili wypadku”. Zważywszy na regularne kontakty z ubezpieczonym świadek zapewne legitymowałby się wiedzą, gdyby ubezpieczony przekazał mu informację o zakończeniu prowadzenia działalności na terenie Niemiec. Fakt, iż świadek był przekonany, że działalność ta jest nadal prowadzona (w chwili wypadku), pozostaje w spójności z powyższym materiałem dowodowym. Jego całokształt nakazuje natomiast przyjąć, iż do dnia 28 marca 2013 r. (a praktycznie do dnia 12 marca 2013 r., tj. do daty wypadku) ubezpieczony prowadził działalność gospodarczą na terenie Niemiec, co wyklucza możliwość objęcia go ubezpieczeniem społecznym rolników zgodnie z art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd Okręgowy nie znalazł również podstaw do objęcia ubezpieczonego przedmiotowym ubezpieczeniem bezpośrednio po tej dacie. Jak już wyżej analizował za rolnika rozumie się pełnoletnią osobę fizyczną, zamieszkujejącą i prowadzącą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność rolniczą w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym, w tym również w ramach grupy producentów rolnych, a także osobę, która przeznaczyła grunty prowadzonego przez siebie gospodarstwa rolnego do zalesienia (art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy). Okoliczność czasowego zamieszkiwania w innym kraju nie przekreśla spełnienia powyższych wymogów, tożsamo jak prowadzenia działalności rolniczej jedynie poprzez sprawowanie funkcji zarządczych. Nie można natomiast uznać, iż status rolnika jest zachowany w przypadku osoby długotrwale przebywającej poza miejscem zamieszkania, która z uwagi na stan zdrowia straciła wszelką możliwość nie tylko pracy w tym gospodarstwie, ale również bezpośredniego, czy pośredniego wpływu na jego prowadzenie. W sprawie bezspornym natomiast było, iż ubezpieczony po wypadku z dnia 12 marca 2013 r. przez wiele tygodni pozostawał w ciężkim stanie, bez kontaktu z otoczeniem, co podkreślał zwłaszcza K. Z. – „przez około 2 miesiące był na silnych lekach, nie było z nim kontaktu”; jak również sam ubezpieczony, który przyznał, iż dopiero „po miesiącu osiągnął świadomość, wcześniej tylko przebłyski”. W ocenie Sądu I instancji w takiej sytuacji trudno natomiast przyjąć, iż ubezpieczony mógł w jakikolwiek sposób prowadzić gospodarstwo rolne. Sąd ten wskazał, że o ile praca przy prowadzeniu gospodarstwa rolnego bądź wykonywanie innych zwykłych czynności wiążących się z jego prowadzeniem nie muszą mieć charakteru pracy fizycznej to wystąpienie

całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym z reguły stanowi obiektywną przeszkodę w jego prowadzeniu (por. wyrok S.A. w Łodzi z dnia 03 grudnia 2013 r., III AUa 310/13).

Nadto prowadzenie gospodarstwa rolnego – niezależnie, czy w postaci wykonywania pracy fizycznej, czy zarządczej – powinno mieć charakter osobisty. Z tego względu – jak słusznie zauważa z kolei Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 02 października 2013 r. w sprawie III AUa 1202/12 – fałszywe jest zapatrywanie, że rolnik może stale przebywać poza gospodarstwem rolnym i z innego miejsca kierować i nadzorować pracą innych osób. Podleganie rolniczemu ubezpieczeniu społecznemu ma wymiar indywidualny, na co wskazuje warunek osobistego prowadzenia działalności. W ujęciu czynnościowym powinność rolnika została określona jako "prowadzenie". Znaczenie tego zwrotu wskazuje, że zachowanie rolnika ma zmierzać do osiągnięcia zamierzonego celu.

Celu takiego nie może natomiast osiągnąć osoba, długotrwale przebywająca poza gospodarstwem, która fizycznie utraciła możliwość jego prowadzenia, a tak zdaniem Sądu Okręgowego ocenić należy sytuację ubezpieczonego, który od dnia 12 marca 2013 r. do sierpnia 2013 r. przebywał w Niemczech na nieprzerwanej hospitalizacji w związku z wypadkiem z dnia 12 marca 2013 r. Sąd ten wskazał, że w tym okresie ubezpieczony niewątpliwie nie spełnił przesłanek rolnika; będące jego własnością gospodarstwo rolnego było prowadzone przez rodzinę – „Podczas choroby taty gospodarstwem zajmował się dziadek i wujek, obsiewali i zbierali” (zeznania K. Z.). Sytuacja ta uległa zmianie dopiero po powrocie ubezpieczonego do kraju w sierpniu 2013 r., co znalazło już odzwierciedlenie w decyzji organu rentowego KRUS z dnia 23 października 2013 r. obejmującej ubezpieczonego ubezpieczeniem społecznym rolników od dnia 19 sierpnia 2013 roku, tj. od dnia złożenia wniosku. Stanowisko to potwierdza także cytowana już wypowiedź ubezpieczonego zawarta w odwołaniu, że pozostaje na utrzymaniu syna, co oznacza że w dacie wniesienia odwołania wnioskodawca nie prowadził gospodarstwa rolnego.

W świetle powyższych rozważań Sąd I instancji nie znalazł podstaw do objęcia wnioskodawcy przedmiotowym ubezpieczeniem od dnia 02 maja 2011 r., ani od dnia 01 marca 2013 r., kiedy to ubezpieczony nadal prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, ani po dniu 12 marca 2013 r. (do dnia wydania zaskarżonej decyzji), wobec nie spełnienia w tym okresie przesłanek rolnika w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, co automatycznie przekreśla spełnienie wymogów art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 1 cytowanej ustawy.

Uznając, że odwołanie ubezpieczonego jako ostatecznie w całości bezzasadne podlegało oddaleniu, na podstawie art. 477 (14) § 1 k.p.c., Sąd ten orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł T. Z. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie:

1) art. 5a ust. 7 i 10, art. 7, art. 6 ust. 1 i art. 16 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników poprzez uznanie, że apelujący utracił status rolnika i nie zachodzą przesłanki do objęcia go ubezpieczeniem od dnia 01 marca 2013 r. lub od dnia 12 marca 2013 r.,

2) przepisu art. 233 k.p.c. poprzez dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z zebrany materiał dowodowy i dokonanie jego oceny z przekroczeniem zasady swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego, w szczególności poprzez uznanie, że apelujący utracił status rolnika w związku z wypadkiem i nie może być przywrócony termin do objęcia ubezpieczeniem oraz, że faktycznie prowadził działalność gospodarczą do dnia wypadku.

W uzasadnieniu apelacji skarżący dokonał streszczenia postępowania sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz wskazał, że Sąd Okręgowy dokonał swobodnej oceny materiału dowodowego, w tym dokumentów i zeznań świadków uznając, że T. Z. pracował w Niemczech w 2013 r. do daty widniejącej na zaświadczeniu o wykreśleniu z ewidencji działalności gospodarczej.

Zdaniem apelującego dokonana przez ten Sąd ocena zeznań świadków: B. S. i K. Z. przekracza granice swobodnej oceny dowodów. Wywodził dalej, że Sąd I instancji wyrwał z kontekstu zeznania i uznał, że T. Z. wykonywał działalność gospodarczą w Niemczech do wypadku w dniu 12 marca 2013 r. Zeznania świadków wskazywały, że apelujący wyjechał do Niemiec w 2013 r. w celu nabycia pojazdu i uregulowania spraw związanych z działalnością gospodarczą.

Na marginesie skarżący dodał, że dokładnie nie pamięta dnia wypadku i kilku dni przed nim. Jednak jest faktem, że nie prowadził działalności faktycznie w Niemczech od 2013 roku. Nie podejmował żadnych zleceń. Żadne dokumenty, oprócz wpisu osoby nieznaney, nie potwierdziły faktu, że w tym dniu wykonywał prace na zlecenie jako pracownik lub w ramach własnej działalności gospodarczej. Zaświadczenie z urzędu niemieckiego stwierdza stan faktyczny. W Polsce analogicznie też potwierdzane są dane faktyczne, które należy zgłosić w terminie 7 dni. Zatem potwierdzenie faktów wcześniejszych może nastąpić w późniejszym terminie co ma moc wiążącą.

W ocenie apelującego wątpliwość nasuwa interpretacja przepisu art. 6, a więc uznania, że osoba, która uległa wypadkowi traci posiadanie gospodarstwa i faktycznie nie może być uznana za rolnika. Przy takiej argumentacji stan ciężkiej choroby z utratą świadomości wykluczałby każdego rolnika z ubezpieczeń społecznych rolników na okres choroby, gdyż nie mogą przynajmniej zarządzać gospodarstwem. Apelujący wyjechał w 2013 r. na krótki okres, mając świadomość, że zaraz wróci po zakończeniu spraw osobistych, w tym także rejestrowych. Stało się inaczej. Tym samym dokonana przez Sąd Okręgowy interpretacja tego przepisu wykracza poza jego brzmienie. Apelujący w okresie od dnia 12 marca 2013 r. był niezdolny do pracy w gospodarstwie wskutek przyczyny zewnętrznej niezależnej od niego - stan padaczkowy (dowód stwierdzenie w informacji z Kliniki) i spowodowany tym wypadek. Nie prowadził działalności gospodarczej na dzień wypadku. Tym samym zachodziły przesłanki do objęcia go ubezpieczeniem społecznym przynajmniej od tego okresu i przywrócenia terminu.

W konkluzji apelacji skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez ustalenie, że T. Z. podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 01 marca 2014 r., ewentualnie od dnia 12 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja T. Z. zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący uchyleniem zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji oraz przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu jakkolwiek z innych przyczyn aniżeli te podniesione w tej apelacji.

Na wstępie podkreślenia wymaga, że poczynając od dnia 01 maja 2004 r. prawo wspólnotowe, zarówno pierwotne (zawarte w Traktatach), jak również wtórne (rozporządzenia i dyrektywy) stało się elementem krajowego porządku prawnego.

Tym samym zarówno organy rentowe, jak i Sądy (...) od tego dnia zobowiązane są do przestrzegania ustalonych w rozporządzeniach Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) zasad koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Przepis art. 11 ust. 1 obowiązującego od dnia 01 maja 2010 r. rozporządzenia Parlamentu i Rady (WE) nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE. nr (...) ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem nr (...)) wyraża generalną zasadę podlegania ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego stanowiąc, że osoby, do których stosuje się to rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego).

Przepis art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr (...) ustala natomiast zasadę miejsca wykonywania pracy jako czynnika decydującego o zastosowaniu danego ustawodawstwa stanowiąc, że zgodnie z przepisami art. 12 do 16 osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

Od zasady miejsca wykonywania pracy wyjątki wprowadza przepis art. 13 ust. 2 rozporządzenia nr (...) dla osób, które normalnie wykonują pracę na własny rachunek w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich (a praca ta nie ma podobnego charakteru) stanowiąc, że osoba taka podlega:

a) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, jeżeli wykonuje znaczną część pracy w tym Państwie Członkowskim lub

b) ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym znajduje się centrum zainteresowania dla jej działalności, jeżeli osoba ta nie zamieszkuje w jednym z Państw Członkowskich, w którym wykonuje ona znaczną część swojej pracy.

Zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr (...) w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. (...) ze zm., nazywanego dalej rozporządzeniem nr (...)) osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania.

W myśl art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr (...) wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu.

Stosownie do treści art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr (...) tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Zgodnie z art. 16 ust. 4 rozporządzenia nr (...) w przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określone na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia zgodnie z warunkami ustalonymi powyżej, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego.

Przepis art. 16 ust. 5 rozporządzenia nr (...) stanowi, że instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego.

Jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, to stosownie do art. 16 ust. 6 rozporządzenia nr (...) niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej.

Poinformowanie przez osobę wykonującą pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (lub jej zapoznanie z sytuacją tej osoby w braku w/w informacji) wymaga - ze względu na zaistnienie czynnika ponadkrajowego w ubezpieczeniu społecznym - zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr (...). Informacja, o której mowa, jest podstawą do niezwłocznego, lecz tylko wstępnego i tymczasowego ustalenia dla niej ustawodawstwa właściwego, stosownie do zasad kolizyjnych ustalonych w art. 13 rozporządzenia nr (...). O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje

państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w czasie których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne (por. wyrok S.N. z dnia 06 czerwca 2013 r., II UK 333/12, publik. LEX nr 1438536).

Instytucją z zakresu zabezpieczenia społecznego rolników wyznaczoną do realizacji zadań wynikających ze stosowania rozporządzeń: nr (...) i nr (...) jest Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W przedmiotowej sprawie występuje czynnik ponadkrajowy w ubezpieczeniu społecznym, ponieważ T. Z. prowadzący działalność rolniczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jednocześnie od dnia 02 maja 2011 r. prowadził pozarolniczą działalność na własny rachunek na terytorium Republiki Federalnej Niemiec, a zatem celem ustalenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do skarżącego zastosowanie winna znaleźć procedura przewidziana w przepisach art. 16 rozporządzenia nr (...).

Tymczasem w przedmiotowej sprawie, wbrew regulacji art. 16 ust. 6 rozporządzenia nr (...), organ rentowy po zapoznaniu się z sytuacją odwołującego nie zastosował procedury przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr (...) ograniczając się jedynie do wydania zaskarżonej decyzji z powołaniem na przepisy prawa polskiego - ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm., nazywanej dalej ustawą o ubezpieczeniu społecznym rolników).

Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że analizowanie kwestii podlegania od dnia 02 maja 2011 r. T. Z. ubezpieczeniu społecznemu rolników byłoby bezprzedmiotowe w przypadku stwierdzenia przez instytucję miejsca zamieszkania wnioskodawcy, że nie podlega on od tego dnia ustawodawstwu polskiemu w zakresie zabezpieczenia społecznego.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477 (9) i art. 477 (14) k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Postępowanie sądowe zmierza do kontroli prawidłowości lub zasadności zaskarżonej decyzji, a w związku z tym wykluczone jest rozstrzygnięcie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego kwestii, które nie były przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. postanowienie S.N. z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286).

Wobec nie ustalenia przez instytucję miejsca zamieszkania T. Z. w trybie art. 16 rozporządzenia nr (...) ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego od dnia 02 maja 2011 r. niedopuszczalne jest analizowanie przez Sąd Okręgowy w zastępstwie tej instytucji, czy wnioskodawca od tego dnia podlega ustawodawstwu polskiemu.

Dopiero w przypadku ustalenia ustawodawstwa polskiego, jako mającego zastosowanie do T. Z. od dnia 02 maja 2011 r., zachodziłaby następnie konieczność przeanalizowania, czy zachodzą łącznie wymienione w art. 5 lit. a i art. 6 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników przesłanki umożliwiające kontynuowanie od tego dnia podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Zaznaczyć należy, że obecne brzmienie art. 5 lit. a ust. 10 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nadane od dnia 24 sierpnia 2005 r. przez art. 2 ustawy z dnia 01 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2005 r. Nr 150, poz. 1248) m.in. zawężające prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej tylko do terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niewątpliwie konsekwencją tego, że od dnia 01 maja 2004 r. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) ustalające zasady koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stały się elementem krajowego porządku prawnego (choćby ustawodawca nie dał temu wyrazu w uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej).

W niniejszej sprawie Sąd I instancji błędnie powołuje się na stanowisko wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie III AUa 370/06, publik. LEX nr 229305, ponieważ wyrok ten zapadł na tle odmiennej sytuacji faktycznej i prawnej – w sprawie tej rolnik rozszerzył pozarolniczą

działalność na kraj należący do Unii Europejskiej, zaś po rozpoczęciu działalności w Niemczech podlegał nadal ustawodawstwu polskiemu w kwestii ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 14 lit. a ust. 2 rozporządzenia Rady EWG Nr (...) z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz. U. UE.L.97.28.1/1 Dz.U.UE-sp.05-3-3).

Na marginesie wskazać należy, że Sąd Okręgowy doszedł do wzajemnie sprzecznych konkluzji, a mianowicie ustalił, że wobec T. Z. od dnia 02 maja 2011 r. zastosowanie znajduje ustawodawstwo niemieckie i jednocześnie analizował podleganie wnioskodawcy od tego dnia polskiemu ubezpieczeniu społecznemu rolników przez pryzmat przepisów art. 5 lit. a i art. 6 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Wobec nie wyczerpania przez organ rentowy trybu postępowania przewidzianego w art. 16 rozporządzenia nr (...) zaskarżoną decyzję ustalającą, że T. Z. nie spełnia warunków z art. 5 lit. a i art. 6 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników do kontynuowania podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników od dnia 02 maja 2011 r. uznać należy za przedwczesną.

Rozpoznając ponownie przedmiotową sprawę organ rentowy najpierw zastosuje procedurę przestrzegającą właściwość i kompetencję instytucji ubezpieczeń społecznych przewidzianą w przepisach art. 16 rozporządzenia nr (...) - niezwłocznie ustali ustawodawstwo mające zastosowanie do skarżącego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego oraz poinformuje wyznaczone instytucje państwa członkowskiego, w którym wykonywana była praca na własny rachunek oraz wnioskodawcę o swoim tymczasowym określeniu.

W przypadku wniesienia odwołania od decyzji w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego dla T. Z. od dnia 02 maja 2011 r., dokonana przez ten organ ocena podlegać będzie kontroli w postępowaniu sądowo-odwoławczym.

Dopiero w przypadku ustalenia, że wobec wnioskodawcy od dnia 02 maja 2011 r. zastosowanie znajduje ustawodawstwo polskie organ rentowy dokona oceny spełniania warunków z art. 5 lit. a i art. 6 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników do kontynuowania podlegania od tego dnia ubezpieczeniu społecznemu rolników.

W myśl art. 477 (14a) k.p.c. sąd drugiej instancji uchylając wyrok i poprzedzając go decyzję organu rentowego może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Zastosowanie tego przepisu w pierwszej kolejności wymaga zaistnienia stanu określonego hipotezą przepisu art. 386 § 4 k.p.c., a więc przede wszystkim uwzględnienia apelacji (por. wyrok S.N. z dnia 07 stycznia 2010 r. w sprawie II UK 148/09, publik. LEX nr 577847).

Uznając, że apelacja T. Z. zasługuje na uwzględnienie, na mocy art. 477 (14a) k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

W przedmiocie kosztów procesu poniesionych przez skarżącego w postępowaniu apelacyjnym – opłaty podstawowej od apelacji, na mocy przepisów: art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1398 ze zm.), Sąd ten orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku.